

1.03 Kratki znanstveni prispevek

UDK 323.269.6(497.4-14)"1713"
940.2(497.4-14)"1713/1716"
prejeto: 4. 1. 2007**Janez Dolenc**

upokojeni prof. slovenskega jezika, Grajska 8, SI-5220 Tolmin

Seznam tolminskih puntarjev v ječah goriškega gradu 1713–1716

IZVLEČEK

Veliki tolminski kmečki punt je bil sredi junija 1713 zadušen, puntarji so se razbežali. A vojaške patrulje so preiskovale vasi in iskale vodilne puntarje, jih aretirale in vodile na goriški grad. Tam so jetnika vpisali na seznam, ki se je ohranil v Dvornem arhivu na Dunaju. Na obeh straneh enega lista papirja je tako vpisanih več kot sto imen. Poleg imena je navadno, a ne dosledno zapisan tudi kraj bivanja.

KLJUČNE BESEDE

Tolminski puntarji, goriški grad, seznam

SUMMARY

A REGISTER OF THE TOLMIN REBELS IN THE DUNGEONS OF THE CASTLE IN GORIZIA 1713–1716

The great Tolmin peasant rising was in the middle of June 1713 smothered, the rebels scattered. However, the military patrols inspected the villages and sought the leading rebels, arrested them and lead them to the castle in Gorizia. There they put the prisoners on a register, which is preserved in the Court Archives in Vienna. On both sides of a single sheet of paper, over a hundred names are registered. Usually but not consistently, the place of dwelling is written along the name.

KEY WORDS

Tolmin rebels, Gorizia castle, register

Veliki tolminski punt je bil po kratkem spopadu med puntarji in krajišniki (avstrijski vojaki iz Vojne Krajine) sredi junija 1713 končan in zaduščen. Puntarji so se večinoma razbežali na svoje domove, nekateri voditelji pa v svoja skrivališča. Toda vojaške patrulje so preiskovale vasi na podlagi seznamov, ki jih je dotlej že pripravila oblast, zlasti deželni podglavar grof Adam Strassoldo s svojimi pomočniki. Nekaj puntarjev se je uprlo aretaciji in krajišniki so jih takoj pokončali.¹ Žal njihovih imen ne poznamo. Vse aretirane so vodili na goriški grad in jih zaprli v srednjeveške ječe z dva metra debelimi zidovi in majhnimi okenci. Zasliševali so jih sodni uradniki.

Konec januarja 1714 je preiskovalna komisija predlagala cesarju, da bi bilo s pomočjo temeljite torture delo komisije še uspešnejše in bi dognalo vso resnico.² Že od začetka julija 1713 je preiskavo punta vodila cesarska komisija, ki so jo sestavljali predsednik Hannibal knez Porcia, kot člana pa grof Johann Christoph Wildenstein ter pravnik Johann Joseph Lindl. Zapisniki zaslišanj so večinoma težko berljivi, napisani v slabo osvetljenem okolju ječ, v mrazu in vlagi.

Seznam jetnikov je shranjen v Dvornem arhivu na Dunaju. V fasciklu 21 z letnico 1714 je moč najti list 166, na obeh straneh popisani z imeni. Prvo je na seznamu ime Jakoba Velikonja.³ Vpisan je z oznako "v okovih" (*In Eysen*). Zapisi imen so od junija 1713 pa vse do 17. marca 1714, ko so na beneški meji ujeli puntarskega voditelja Jakoba Grudna. Poleg imena in priimka so vpisali navadno še kraj bivanja, a ne dosledno. V pričujočem članku so pred imeni dodane tekoče številke, za imenom in krajem pa podatek o koncu zapora oz. o izpustitvi (izpuščen 31. marca 1716 ali 24. julija 1716) ter o zaplembi premoženja (npr. zapl. $\frac{3}{4}$ prem.). Za 11 jetnikov je podatek o usmrtitvi in za 4 jetnike pobeg iz ječe.

Jetniki so pred veliko nočjo 1716 sestavili in spisali spomenico cesarju Karlu VI. za izpustitev iz goriških ječ.⁴ Spisal jo je verjetno pravdač Jakob de Facis iz Tolmina. Omenja ga tudi Ivan Pregelj: "Bil je to učen človek, pravdač Jakob. Nekoč je bil v grofovski službi, pa so ga bili spodili. Zdaj je služil kmetom, zdravil in pisal, drl otrokom in

ženam zobe in sestavljal tlačanom pritožbe na cesarja zoper grofa in biriče."⁵

Iz te spomenice razberemo, da so ujetniki najhuje trpeli zaradi lakote, kajti oblast se za njihovo prehrano ni brigala. Za to so morali skrbeti svojci, ki so sami nosili hrano ali plačali gostilničarja, da je pošiljal hrano v ječo. Položaj se je posebno zaostril v januarju 1716, ko je sodni uradnik Francesco Romani sporočil cesarski komisiji, da gostilničar, ki je doslej hranil jetnike in zaračunaval 7 karantov na dan za osebo, že dalj časa te hrane ni dobil plačane in zato odklanja nadaljnjo oskrbo. Zato so bili nekateri jetniki tri dni brez hrane in on sam je zaradi njih v nemajhnih težavah. Revne jetnike morajo vzdrževati občine (dekanije), premožni pa bi morali za prehrano skrbeti iz svojega imetja, a tudi ti so popolnoma obubožali zaradi neobdelanih kmetij, pogina živine, živinske kuge in drugih nesreč. Grozi jim, da bodo pomrli od lakote. Poskusili so prodati nekaj zaplenjene puntarske imovine, a nihče ni hotel ničesar kupiti in tako od tam ni prišel niti en sam karant.

Cesar je delno uslišal to prošnjo in pomilostil čez sto jetnikov, ki so se ravno za veliko noč 1716 vrnili k svojim družinam, le devet najbolj krivih je moralo še ostati v ječi do končne razsodbe 24. julija 1716, ko so bili izpuščeni, objavljena pa je skoraj vsem tudi zaplemba od $\frac{1}{3}$ do $\frac{3}{4}$ premoženja.⁶

Seznam:

In Eysen (jetniki od št. 1 do 15):⁷

1. *Jacob Vellicoigna*, Jakob Velikonja, kmet iz Čiginja. 31. maja 1713 je vodil puntarsko zborovanje (*Landtag*), na katerem so obravnavali listine o tolminskih privilegijih in na katerem je zaprisegel župane na večno zvestobo punktu. Krajišniki so junija vdrli v njegov dom in ga niso našli, a so dom oropali. Ujeli so ga 26. avgusta 1713. Soproga Barbara je 20. novembra zaman prosila za milost.
2. *Matthäus Podgornikh*, Matevž Podgornik, je bil doma s Šentviške gore, ne iz Čepovana, kamor ga je kot župana postavil Pregelj. Ob-

¹ Poročilo goriškega deželnega zbora 23. junija 1713, v katerem je podpis osmih odbornikov z grofom Attemsom na čelu (StLA, Tullmein Bauern Aufstand (TBA), fasc. 425, fol. 923–926).

² Preiskovalna komisija je najela rablja iz Ljubljane, da bi z mučenjem dobili priznanja. Verjetno so najeli tudi natezalnico.

³ HHStA, Österreichischen Akten: Der Bauer aufstand Görz, fasc. 21, fol. 166. Jakob Velikonja je omenjen v več listinah kot glavni kolovodja (*Haupt und Rädelführer*) puntarjev.

⁴ Spomenica cesarju 72 jetnikov s prošnjo za izpustitev iz triletnih strašne goriške ječe. Spisal jo je pravdač Jakob de Facis (StLA, TBA, fasc. 427, fol. 1522, 1710-1).

⁵ Ivan Pregelj, *Tolminci*. Izbrano delo I, str. 134.

⁶ Cesar Karel VI. je ukazal 8. marca preiskovalni komisiji, naj čimprej zaključi proces proti puntarjem in jih izpusti domov (Causa criminalis, deren in der Fortezza zu Görz gefangen liegende Tulmeiner. StLA, TBA, fasc. 427, fol. 1520). Komisija je 31. marca 1716 izpustila vse jetnike, razen 9 hujših krivcev (StLA, TBA, fasc. 427, fol. 1522). 24. julija je sledil zaključek procesa z izpustitvijo še ostalih jetnikov in z zaplembo premoženja, kar pa je bilo spremenjeno v denarno kazen (StLA, TBA, fasc. 427, fol. 1537–1540).

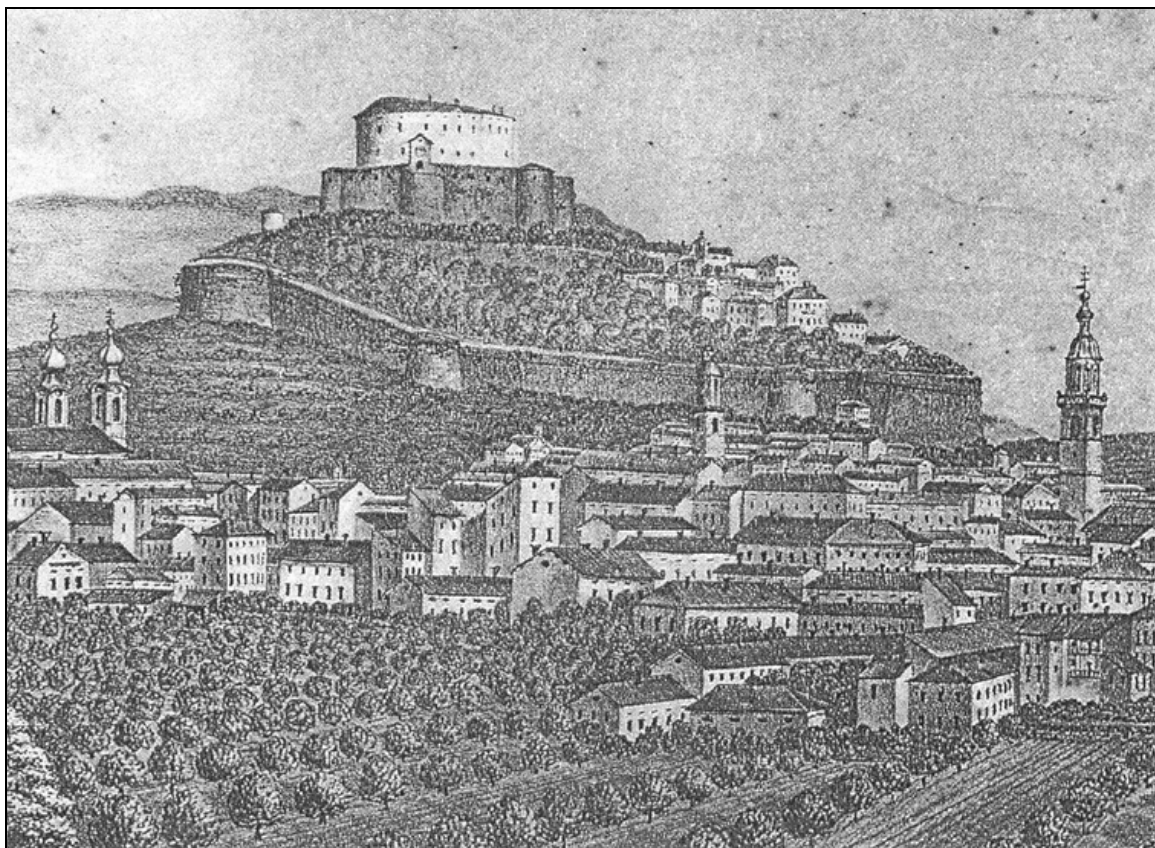
⁷ Na začetku seznama so vpisali 15 puntarjev z oznako *In Eysen*. Med njimi je več najpomembnejših puntarskih voditeljev, ostala imena so manj pomembna. V seznamu je še nekaj kasneje prijetih vodilnih osebnosti.

- glavljen in razčetrjen je bil 23. aprila 1714. Zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
3. *Matthay Cragl*, Matija Kragelj iz Modrejc, v ječi do 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
 4. *Vallantin Lapaigna*, Valentin Lapanja s Ponikev na Planoti je bil eden vodilnih v puntu, zato so mu pred usmrtnitvijo 23. aprila 1714 na Travniku odsekali desno roko. Zaprta Ivan in Andrej Lapanja sta bila najbrž njegova brata. Lapanja in Velikonja sta 15. junija 1713 v Kanalu skušala pridobiti za pohod na krajišnike Kanalce, a zaradi strahu pred divjimi krajišniki nista uspela. Zato je ta zadnji pohod neuspešen in poraz puntarjev neizbežen.⁸
 5. *Andre Lochariner*, Andrej Laharnar s Šentviške gore, obglavljen 23. aprila 1714, pokopan pa pri Sv. Ivanu v Gorici.⁹
 6. *Gregor Cobau*, Gregor Kobal, po domače Kocaj z Mosta na Soči je zaslovel po svoji "veleizdajalski" izjavi, da je njegovo cesarsko veličanstvo le njihov služabnik. Bil je eden najbolj vnetih puntarskih agitatorjev. Obglavljen je bil 20. aprila na Travniku, a ni bil razčetrjen, ampak pokopan na mestnem pokopališču.¹⁰
 7. *Laure Cragl*, Lovre Kragl (Kragulj, Kragelj) iz Modrejc. Ni še jasno, zakaj je bil pred usmrtnitvijo 20. aprila 1714 na Travniku tako kruto mučen, da ga je rabelj uščipnil v prsi z razbeljenimi kleščami.
 8. *Stephan Stergar*, Štefan Strgar v ječi do 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
 9. *Martin Munich*, Martin Munih, obglavljen in razčetrjen na Travniku 20. aprila 1714.
 10. *Stephan Mrakh*, Štefan Mrak je bil v ječi brez okovov do 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
 11. *Vallantin Munich*, Valentin Munih, župan v Dolenjih Selih. V ječi do 24. julija 1716, zapl. $\frac{3}{4}$ prem.
 12. *Gasper Wizail*, Gašper Bizajl, zaprt do 31. marca 1716, zapl. $\frac{2}{3}$ prem.
 13. *Stephan Zenziz*, Štefan Cenčič, zaprt do 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
 14. *Thone Ruttar*, Tone Rutar, izpuščen 31. marca 1716.
 15. *Biagio Gregor*, Blaž Gregor, izpuščen 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
 16. *Juvan Pirich von S. Vito*, Ivan Pirih s Šentviške Gore, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
 17. *Laure Mattko von S. Vito*, Lovre Matko s Šentviške Gore, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
 18. *Lucas Sedey di Cirkna*, Luka Sedej iz Cerkna, izpuščen 31. marca 1716.
 19. *Micheu Pirih di Pezina*, Miha Pirih s Pečin, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
 20. *Juri Coffou di Volzana*, Jurij Kofol iz Volč, izpuščen 31. marca 1716.
 21. *Micheu Walloch di Jidria di Bazza*, Miha Baloh z Idrije pri Bači, obglavljen 21. aprila 1714, ni bil razčetrjen.
 22. *Bernhart Loicharner von S. Veith*, Bernard Laharnar s Šentviške Gore.
 23. *Wallantin Lipauscig di Lom*, Valentin Lipovšek iz Loma.
 24. *Andre Kauziz di Ponique*, Andrej Kavčič s Ponikev.
 25. *Primos Walloch di Jdria di Bazza*, Primož Baloh z Idrije pri Bači, zapl. $\frac{2}{3}$ prem., izpuščen 31. marca 1716.
 26. *Juvan Pauschez von S. Veith*, Ivan Pavšič s Šentviške Gore, zapl. $\frac{3}{4}$ prem., izpuščen 24. julija 1716.
 27. *Juvan Reiz von Praprotschne*, Ivan Rejc s Praprotna, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{2}{3}$ prem.
 28. *Stephan Locharner di Pezina*, Štefan Laharnar s Pečin, izpuščen 24. julija 1716, zapl. $\frac{3}{4}$ prem.
 29. *Juvan Schulgoi di Sakraye*, Ivan Šuligoj iz Zakraja, izpuščen 31. marca 1716.
 30. *Juvan Lapaigna di Ponique*, Ivan Lapanja s Ponikev, izpuščen 24. julija 1716, zapl. $\frac{3}{4}$ prem.
 31. *Stephan Cragl di Doleina Sella*, Štefan Kragelj iz Dolenjih Sel, izpuščen 31. marca 1716.
 32. *Lucas Locharner di Ponique*, Luka Laharnar s Ponikev, izpuščen 31. marca 1716.
 33. *Matthia Saralla ? di Ponique*, Matija Sarala s Ponikev, izpuščen 31. marca 1716.
 34. *Eller Cragl di Doleina Sella*, Jeller Kragelj iz Dolenjih Sel, izpuščen 31. marca 1716.
 35. *Jacob Coffou von Mauthprugg*, Jakob Kofol z Mosta na Soči, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
 36. *Laure Slatoper di Modrea*, Lovre Zlatoper iz Modreja, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
 37. *Paull Pirih ibidem*, Pavel Pirih od istotam, izpuščen 31. marca 1716.
 38. *Mathay Andreicig di Volzana*, Mataj Andrejčič iz Volč, izpuščen 31. marca 1716.
 39. *Andre Lapaigna di Ponique*, Andrej Lapanja s Ponikev, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{2}{3}$ prem.
 40. *Laure Trinka di Modrea*, Lovre Trinko z Modreja, izpuščen 31. marca 1716.
 41. *Stephan Stulz, Suppan ibidem*, Štefan Štulec, župan istotam, izpuščen 31. marca 1716.
 42. *Thony Pippa von Ponique*, Toni Pipa s Ponikev, izpuščen 31. marca 1716.
 43. *Juri Schaule von Lom*, Jurij Šavli z Loma, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{3}$ prem.

⁸ Dolenc, Dva dokumenta, str. 106, op. 9.

⁹ Prav tam, op. 11.

¹⁰ Prav tam, op. 2.

Gorica v XVII. stoletju (Gasparo Merian).

44. *Luca Ruttar von Dolleina Sella*, Luka Rutar iz Dolenjih Sel, avgusta 1714 pobegnil iz zapora.
45. *Laure Mrakh von Petschina*, Lovre Mrak s Pečin, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{2}{3}$ prem.
46. *Juvan Mrakh von Petschina*, Ivan Mrak s Pečin, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{2}{3}$ prem.
47. *Thoni Pauschler von Iderska*, Toni Pavšler iz Idrije pri Bači, obglavljen 21. aprila 1714, ni bil razčetrjen.
48. *Juvan Custrin von Ponique*, Ivan Kuštrin s Ponikev, izpuščen 31. marca 1716.
49. *Eller Wisail von Zighin*, Jeler Bizajl s Čiginja, izpuščen 31. marca 1716.
50. *Thomas Moznikh von Gorje*, Tomaž Močnik iz Gorij, izpuščen 31. marca 1716.
51. *Ruter D. Zirkhner Pfahr*, Rutar D. iz cerkljanske fare, izpuščen 31. marca 1716.
52. *Jauan Cadalin Sa Crisha*, Ivan Hadalin iz Zakriža, izpuščen 31. marca 1716.
53. *Simon Cadalin von Wucoua*, Simon Hadalin z Bukovega, izpuščen 31. marca 1716.
54. *Micheu Masgon von Raune*, Miha Mažgon iz Ravni, izpuščen 31. marca 1716.
55. *Martin Beuckh ibidem*, Martin Bevk istotam, izpuščen 31. marca 1716.
56. *Stephan Cossmaz von Orechka*, Štefan Kosmač iz Orechka, izpuščen 31. marca 1716.
57. *Jernej Maury von Orechka*, Jernej Mavri iz Orechka, izpuščen 31. marca 1716.
58. *Anze Likar von Cott*, Anže Likar iz Otaleža, izpuščen 31. marca 1716.
59. *Mathay Jereb ibidem*, Mataj Jereb istotam, izpuščen 24. julija 1716, zapl. $\frac{3}{4}$ prem.
60. *Micheu Seiz von Cott*, Miha Zajc z Otaleža, izpuščen 31. marca 1716.
61. *Jury Wirth von Camina*, Jurij Birt s Kamnega, izpuščen 31. marca 1716.
62. *Thony Juch von Zighin*, Toni Jug s Čiginja, ipuščen 31. marca 1716.
63. *Sebastian Seiz von Ruopa*, Boštjan Zajc iz Rupe, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
64. *Thomas Schabor, Suppan von Schabiza*, Tomaž Šabor, župan iz Žabč, izpuščen 31. marca 1716.
65. *Klemen Mellinz von Delan*, Klemen Melinc iz Dolj, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{3}$ prem.
66. *Mathia? Tauscher von Labina*, Matija Tavčar iz Labinj, izpuščen 31. marca 1716.
67. *Thomas Gaspar ibidem*, Tomaž Gašpar istotam, izpuščen 31. marca 1716.
68. *Jacob Cosmaz ibidem*, Jakob Kosmač istotam, izpuščen 31. marca 1716.
69. *Hannsche Rinkh von Cott*, Anže Rink iz Otaleža, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{2}{3}$ prem.

70. *Wallantin Rinkh ibidem*, Valentin Rink, istotam, izpuščen 31. marca 1716.
71. *Thoni Worsiz von Ponique*, Toni Uršič s Ponikev, izpuščen 31. marca 1716.
72. *Lorenz Jerjetiz aus Coglio*, Lovrenc Jerjetič iz Brd, izpuščen 31. marca 1716.
73. *Leonhart Walloch von Idria*, Lenart Baloh iz Idrije pri Bači, izpuščen 31. marca 1716.
74. *Matheusch Sarhan*, z Idrskega, izpuščen 31. marca 1716.
75. *Matheusch Sima von Ponique*, Matevž Zima s Ponikev, izpuščen 31. marca 1716.
76. *Gasper Pinter von Caporetto, Suppan*, Gašper Pintar iz Kobarida, župan, izpuščen 31. marca 1716.
77. *Peter Jancig von Roncina*, Peter Jančič iz Ročinja, izpuščen 31. marca 1716.
78. *Juuan Gradnikh ibidem*, Ivan Gradnik istotam. Njegov pravi priimek je Miklavčič, bil je poklicni vojak in postal je vojaški voditelj tolminskega punta. Njegov oče Luka je bil gostilničar v Ročinju. Usmrčen je bil 20. aprila 1714 kot prvi: odsekali so mu najprej desno roko, nato glavo. Njegovo telo in glavo so postavili na mučilnem kolesu, nataknenem na kol na Travniku.¹¹
79. *Gasper Braunizar ibidem*, Gašper Bravničar istotam, izpuščen 31. marca 1716.
80. *Simon Stainz ibidem*, Simon Stanič, istotam, izpuščen 31. marca 1716.
81. *Simon Lusnig von dorthier*, Simon Luznik od tam, v avgustu 1714 pobegnil z gradu, zapl. $\frac{2}{3}$ prem.
82. *Micheu Khrainer ibidem*, Miha Krajner istotam, izpuščen 31. marca 1716.
83. *Juuan Markhitsu von Lom*, Ivan Markič iz Loma, izpuščen 31. marca 1716.
84. nečit., *Ruter Conall*, Rutar iz Kanala.
85. *Andre Souiz von Goreina vass*, Andrej Sovič iz Gorenje vasi, izpuščen 31. marca 1716.
86. *Juuan Souiz ibidem*, Ivan Sovič istotam, izpuščen 31. marca 1716.
87. *Andre Codelia von Morskega*, Andrej Kodelja iz Morskega, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{3}$ prem.
88. *Micheu Kräll ibidem*, Miha Krelj istotam, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
89. *Urban Koschier von Leyba*, Urban Košir iz Levpe, izpuščen 31. marca 1716.
90. *Gasper Koschier ibidem*, Gašper Košir istotam, izpuščen 31. marca 1716.
91. *Mathia Berloth, Matija Berlot*, izpuščen 31. marca 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
92. *Hannusch Serjun, Suppan v Cott*, Hanuš Serjun, župan v Otaležu, izpuščen 31. marca 1716.
93. *Andre Pagon, Suppan v Rekha*, Andrej Pagon, župan v Reki, izpuščen 31. marca 1716.
94. *Gasper Krainz*, Gašper Krajnc, izpuščen 31. marca 1716.
95. *Vido Trocha*, Vid Troha, izpuščen 1716, zapl. $\frac{1}{2}$ prem.
96. *Joseph Prouogna*, Jožef Prvonja, danes Pervanja.¹²
97. *Lucas Rossenah*, Luka Roženjak, izpuščen 31. marca 1716.
98. *Leonhart Vund?*, izpuščen 31. marca 1716.
99. *Thomas Crainig*, Tomaž Krajnik, izpuščen 31. marca 1716.
100. *Jacob Lorenz*, Jakob Lorenz, izpuščen 31. marca 1716.
101. *Thomas Meduedschikh*, Tomaž Medvešek, izpuščen 31. marca 1716.
102. *Jacob Vertatsch*, Jakob Vertač, pobegnil iz ječe v avgustu 1714.
103. *Gasper Vertatsch*, Gašper Vertač, pobegnil iz ječe v avgustu 1714.
104. *Gregor Tiphar?*
105. *Josef Tiphar?*
106. *Matheusch Pirich*, Matevž Pirih, izpuščen 31. marca 1716.
107. *Juuan Zuiz*, Ivan Čujec, umrl v ječi.
108. *Jacob Osterbikh?*, Jakob Ozebek?
109. *Jacob de Facis*, nekdanji grofov pisar, naj bi se sprl z njim in postal pisar puntarjev, izpuščen 24. julija 1716, zapl. $\frac{3}{4}$ prem.¹³
110. *Anthoni Biduz*, Anton Viduč, izpuščen 24. julija 1716, zapl. $\frac{3}{4}$ prem.
111. *Stephan Smrekhar*, Štefan Smrekar, izpuščen 31. marca 1716.
Janes Gruden in Eysen, Janez Gruden v okovih, prečrtan.
112. *Thomas Pirich*, Tomaž Pirih, izpuščen 31. marca 1716.
113. *Stephan Pregl*, Štefan Pregelj, izpuščen 31. marca 1716.
114. *Jacob Gruden*, čevljar Jakob Gruden z Mosta, pobegnil ob prvi aretaciji, aretiran drugič 17. marca 1714, obglavljen in razčetverjen 21. aprila 1714.¹⁴

Poleg teh puntarjev v seznamu jetnikov na goriškem gradu so bili kot puntarji v zaključni sodbi 24. julija 1716, ko so z gradu odpustili zadnje puntarje, imenovani še Anton Božič, Gašper Grošelj, Štefan Jan, Jakob Ozebek, Anton de Facis, Vid Krivec, Matej Andrejčič, Štefan Rejc, Ivan Guberšek, Ivan Pirih, Gašper in Jakob Veličič, Luka Trnovčič ter Lovrenc, Tomaž in Jakob Matevžič.¹⁵

¹¹ Dolenc, Dva dokumenta, str. 106, op. 1.

¹² Prisrčno se zahvaljujem mag. Silvu Torkarju za pomoč pri razrešitvi nekaterih osebnih in krajevnih imen.

¹³ Gl. op. 5.

¹⁴ Dolenc, Dva dokumenta, str. 106, op. 8.

¹⁵ StLA, TBA, fasc. 427, fol. 1530–1540.

Večino od 72 jetnikov so leta 1716 izpustili domov za veliko noč, še pred izrekom končne sodbe, le 9 bolj obremenjenih s krivdo je še ostalo v ječi do 24. julija. Zaplembe premoženja so morali spremeniti v denarne kazni, ker je bila kmečka solidarnost tako močna, da je bilo ponujanje zaplenjene živine ali zemlje brezuspešno, ker ni hotel tega nihče kupiti.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

HHStA – Haus-, Hof- und Stadtsarchiv Wien
Österreichischen Akten: Der Bauernaufstand
Görz.
StLA – Steiermärkisches Landesarchiv Graz
Tullmein Bauern Aufstand (TBA).

LITERATURA

Dolenc, Janez: Dva dokumenta o kaznovanju tolminskih puntarjev zaradi upora 1713. *Tolminski zbornik*, 3, 1997, str. 95–112.
Grafenauer, Bogo: *Kmečki upori na Slovenskem*. Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1962.
Grafenauer, Bogo: Veliki tolminski kmečki punt. *Kronika*, 2, 1954, str. 81–89.
Marušič, Branko: *Veliki tolminski punt leta 1713*. Trst : Založništvo tržaškega tiska, 1973.
Marušič, Branko: *Po poteh velikega tolminskega punta*. Maribor : Obzorja, 1976.
Panjek, Aleksander: Il miserabil paese. Lotte di potere, conflitti economici e tensioni sociali nella contea di Gorizia agli inizi del Settecento. *Metodi e Ricerche*, XV, 1996, str. 39–76.
Premrou, Miroslav: *Dokumenti kmetske pobune na Goriškem leta 1713*. Edinost, 1926.

R I A S S U N T O

Elenco dei rivoltosi di Tolmin (Tolmino) nelle celle del castello di Gorizia 1713–1716

La grande rivolta di Tolmin (Tolmino), che ebbe inizio a marzo del 1713, finì dopo l'entrata dei soldati nella Primorska (il Litorale sloveno) e il breve scontro coi ribelli a Solkan (Salcano), il 15 giugno 1713, poiché questi ultimi si dispersero e tornarono per la maggior parte alle loro case, mentre i capi cercarono dei nascondigli o addirittura di fuggire dal paese. Le pattuglie militari possedevano uno speciale elenco, in base al quale cercarono di villaggio in villaggio i rivoltosi e li portarono nella prigione del castello di Gorizia. Il governo di Klagenfurt nominò una commissione imperiale d'inchiesta, presieduta dal principe Annibale Porcia, gli impiegati del tribunale interrogarono i ribelli e gli scrivani ne scrissero verbali. Alla fine di gennaio 1714 la commissione d'inchiesta fece venire da Lubiana un boia che ottenesse le confessioni con la tortura. I verbali degli interrogatori sono difficilmente leggibili.

L'elenco dei prigionieri è contenuto nei verbali da giugno 1713 fino al 17 marzo 1714, quando fu catturato l'ultimo capo dei ribelli, Jakob Gruden. Oltre al nome e al cognome dei rivoltosi venne scritto anche il luogo di provenienza. Il primo nell'ordine è il capo della rivolta Jakob Velikonja, seguito da altri ribelli di maggiore importanza, segnati fino al numero quindici con la dicitura *In Eysen*, in catene.

I prigionieri soffrivano oltre che per gli interrogatori per il freddo o per il caldo, ma la cosa peggiore era la fame, visto che le autorità non si preoccupavano di dar loro del cibo. Di questo avrebbero dovuto occuparsi i familiari dei prigionieri o un oste, che dietro pagamento mandava loro del cibo. L'Imperatore il 31 marzo 1716 diede ordine di rilasciare quasi tutti i prigionieri, tranne i colpevoli più gravi, 9 persone. Ma anch'essi furono rilasciati dopo la fine del processo, il 24 luglio 1716, e a molti fu confiscata una parte maggiore o minore dei loro beni.